# การสร้างความหมายสัญญะในบทเพลงลูกทุ่งนักร้องหญิง
# The Semiosis in Thai Country Songs by Female Singers

**รัตนาภรณ์ สวยกลาง**[1]
**Rattanaphron Suaiklang**[1]

**Received:** *November 3, 2019*
**Revised:** *November 2, 2020*
**Accepted:** *December 21, 2020*

**บทคัดย่อ**

งานวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความหมายในบทเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิงและเพื่อเข้าใจกระบวนทัศน์ที่ถูกสร้างขึ้นมาผ่านระบบการสร้างความหมายของสังคมไทยในเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิง โดยสิ่งที่ถูกกำหนดสร้างขึ้นนั้นมีกระบวนทัศน์ใดบ้างในการประกอบสร้างความหมายผู้หญิงในสังคมไทย

จากการวิจัยได้สุ่มเพลงลูกทุ่งทั้งสิ้น 50 เพลง ประกอบด้วยการสร้างความหมายในรูปคำและรูปบริบท ซึ่งถูกสร้างความหมายจากระบบปิตาธิปไตย แต่อย่างไรก็ตาม สังคมมีการเปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้หญิงในสังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปโดยผู้หญิงมีสิทธิ์ในด้านความรักและความสัมพันธ์มากขึ้น ซึ่งสามารถจำแนกความหมายที่ถูกประกอบสร้างได้ดังนี้ 1) อำนาจผู้ชายเป็นใหญ่ 2) ผู้หญิงอ่อนแอ 3) เทิดทูนผู้ชาย 4) ผู้หญิงกล้าตัดสินใจ 5) แบบเรียนสอนหญิง

ด้านกระบวนทัศน์เป็นชุดความคิดที่ถูกประกอบสร้างผ่านการสร้างความหมายของสัญญะด้วยเช่นกัน สามารถจำแนกได้ 2 ประเภทใหญ่ ๆ คือ สตรีนิยมและเพศวิถี สะท้อนให้เห็นว่าผู้หญิงเสียเปรียบในความสัมพันธ์จนออกมาเรียกร้องผ่านบทเพลงสะท้อนสังคมว่าผู้หญิงตกเป็นเหยื่อความสัมพันธ์ ส่วนเพศวิถีเป็นการแสดงออกทางความรู้สึกการแสดงออกความเป็นเพศหญิง เช่น การเพ้อฝัน การเป็นชู้ การยอมถูกนอกใจ การถูกกำหนดบทบาททางสังคม เป็นต้น

**คำสำคัญ:** บทเพลง, สัญญะ, นักร้องหญิง, กระบวนทัศน์

**Abstract**

This study was about the semiosis in the semiotic system. Semiotics is the study of signification and interpretation using an interpretation process based on the context. The research was to study the semiosis of Thai country songs, only

[1] อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ (Thai language program Faculty of Humanities and Social Sciences Rajabhat University) Email.esther.chearim@gmail.com

which were song by female singers; to interpret the meaning that was produced in each song. The study of semiosis included the interpretation of each particular social culture. And it revealed that the patriarchal system had been dominating the song production and, therefore, influencing the content of the songs.

Fifty song samples were randomly selected. The songs included the semiosis of patriarchal system in both forms of words and contexts. However, the society had been somewhat changing; and more Thai women could have their own love and relationship. The semiosis in Thai country songs sung by female singers could be classified as patriarchy, weaking women, adoration of male, decisive women, and lessons for women.

The paradigms found from the semiosis were feminism and sexuality. The idea of feminism was reflected from the fact that women had been taken advantage in their relationships, so they stood out and sang for it to tell the society that they were victimized by men. And the idea of sexuality was reflected from emotional expressions of women such as being so unrealistic, being a mistress, willing to be cheated, and social role positioning by others.
**Keyword:** Song, Simiotice, Female Singers, Paradigm

## บทนำ

บทเพลงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างหนึ่งของคนในยุคปัจจุบัน โดยบทเพลงมีส่วนขัดกล่อมจิตใจของมนุษย์ สร้างสรรค์ และสร้างแรงบันดาลใจ เพลงลูกทุ่งเป็นเสมือนตัวแทนของความเป็นคนท้องทุ่ง ไร้เดียงสาตรงไปตรงมา เนื้อหาของเพลงมักจะกล่าวถึงเรื่องความรัก ความสัมพันธ์ชายหญิง บทบาททางสังคม มีการปรับเปลี่ยนไปตามสมัยและมิติทางสังคม จากประวัติศาสตร์และร่องรอยการแต่งเพลงลูกทุ่ง แต่เดิมการแต่งเพลงลูกทุ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตชนบท ความรักที่จริงใจของชายและหญิง การเป็นแม่ศรีเรือน ต่อมาได้พัฒนาก้าวตามยุคสมัย เป็นสาวโรงงาน การใช้แรงงาน ความรักจอมปลอม มีความสัมพันธ์ทางเพศกับหลายคน เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้นงานวิจัยของ รัฐวรรณ จุฑาทิพย์ (2547) กล่าวถึงบทสัมภาษณ์ของครูสลา คุณวุฒิ และแพง บุญแผงชัย ที่กล่าวว่า การประพันธ์เพลงให้ได้รับความนิยมนั้น เนื้อหาของเพลงที่ออกมาใหม่ต้องมีความทันสมัย ต้องสามารถแข่งกับค่ายเพลงอื่น ๆ ได้ ลักษณะเนื้อหาของเพลงจึงเป็นสิ่งที่ต้องเกิดขึ้นในปัจจุบันและกล่าวถึงบุคคลที่อยู่ในความสนใจ สามารถตอบโจทย์ของชีวิตให้แก่ผู้ฟังได้และต้องมีความจริงใจมากกว่าเรื่องรูปแบบ จังหวะ ท่วงทำนองของศิลปะในการประพันธ์

อีกนัยหนึ่งบทเพลงส่วนใหญ่ผ่านการประพันธ์จากมุมมองและสายตาของผู้ประพันธ์ที่เป็นผู้ชาย การถ่ายทอดเนื้อหาย่อมสนองความต้องการของฝ่ายชายเป็นส่วนมาก ซึ่งเนื้อหาของบางเพลงที่ต้องถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดในส่วนที่เป็นจิตใต้สำนึกที่ถูกกดทับออกมาจะได้มุมมองที่เป็น

ผู้ชายแทนผู้หญิง

เมื่อการกล่าวถึงเรื่องเพศหรือเรื่องสัปดน เพศหญิงจะไม่ค่อยกล้าแสดงออกหรือกล่าวอย่างตรงไปตรงมา มีการใช้สัญลักษณ์หรือกล่าวเป็นนัยต้องตีความ สุจินดา ขันตยาลงกต (อ้างถึงในอรทัย เพียยุระ, 2554: 64) กล่าวไว้ว่า “นักเขียนสตรีที่เขียนนำเสนอความต้องการทางเพศของผู้หญิง จะถูกวิพากษ์วิจารณ์และกล่าวถึงอย่างมากในความไม่เหมาะสม”

ในการวิจัยครั้งนี้ศึกษาการสร้างความหมายในบทเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิงในค่ายแกรมมี่โกลด์ โดยวิเคราะห์จากการใช้ทฤษฎีสัญญะในการศึกษาภาษาที่อยู่ในบทเพลง เพราะภาษาเป็นที่ประกอบสร้างในเพลงนั้นมักจะประกอบสร้างผ่านเรื่องราวต่าง ๆ สะท้อนมุมมองของผู้แต่ง สังคมวัฒนธรรมและค่านิยมตามสมัยนิยม สำหรับเพลงของนักร้องหญิงที่เลือกมาของค่ายแกรมมี่โกล์ดนั้น ได้เลือกนักร้องหญิงที่ร้องเพลงลูกทุ่งอีสานเท่านั้นเพื่อให้งานวิจัยรัดกุมเพราะธรรมชาติเพลงแต่ละแนวเพลงมีความแตกต่างกันอยู่บ้าง เพื่อให้ตัวบทที่ใช้ในการศึกษามีความน่าเชื่อถือ และเพลงต้องมีผลงานเพลงที่ได้รับความนิยมจากยอดวิวในยูทูบและความนิยมของคลื่นวิทยุในหลายสถานีวิทยุที่มีจำนวนผู้ฟังขอมาเป็นจำนวนมาก ได้แก่ ต่าย อรทัย ศิริพร อำไพพงษ์ม เอิ้นขวัญ วรัญญา และข้าวทิพย์ ธิดาดิน โดยสุ่มเลือกเพลงของนักร้องหญิงเหล่านี้ได้จำนวนทั้งสิ้น 50 เพลง

ผู้วิจัยต้องการศึกษาการถูกสร้างความเป็นผู้หญิงในสังคมไทยผ่านสัญญะ ผ่านกระบวนทัศน์ของสังคมไทยเกี่ยวกับผู้หญิง ในลักษณะ ค่านิยม ความเชื่อ วิถีปฏิบัติ คุณค่าของผู้หญิงในสังคมไทย เพื่องานวิจัยจะสามารถนำเอาไปใช้ในกลุ่มคนที่ทำงานกับสตรี เพื่อเอาหลักการและแนวคิดนี้ไปประยุกต์หรือปรับโครงสร้างของสังคมให้มีความสมดุลและดีขึ้นกว่าสภาพของผู้หญิงไทยในสังคมปัจจุบัน

## วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความหมายในบทเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิง
2. เพื่อเข้าใจกระบวนทัศน์ที่ถูกสร้างขึ้นมาผ่านระบบการสร้างความหมายของสังคมไทยในเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิง โดยสิ่งที่ถูกกำหนดสร้างขึ้นนั้นมีกระบวนทัศน์ใดบ้างในการประกอบสร้างความหมายผู้หญิงในสังคมไทย

## ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกใช้แนวคิดสัญวิทยาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการตีความหมายของตัวบทเพลงนักร้องลูกทุ่งหญิงที่คัดเลือกมา เพื่อวิเคราะห์การสร้างความหมายผ่านความหมายสัญญะ ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยที่เล็กที่สุด เป็นวิธีการที่ช่วยให้เข้าใจความหมายถูกประกอบสร้างผ่านภาษาต่าง ๆ ในสังคม ซึ่งการศึกษาสัญญะต้องเข้าใจว่าสัญญะมีรูปแบบอย่างไรและทำหน้าที่อย่างไร

1.1. สัญวิทยา (Semiology) หรือสัญศาสตร์ (Semiotics) เป็นศาสตร์ที่เพิ่งได้รับการพัฒนาอย่างจริงจังในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 โดยมีนักวิชาการหลายท่านเช่น ชาร์ล เพียร์ส (C. Peirce) ปี 1839-1914 นักปรัชญาสังคมชาวอเมริกัน และ เฟอร์ ดินันด์ เดอ โซซูร์ (F. de Saussure) ปี

1857-1913 นักภาษาศาสตร์ชาวสวิส ซึ่งปัจจุบันทฤษฎีดังกล่าวได้รับความนิยมในการใช้อธิบายปรากฏการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ (อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2552)

ชาร์ล เพียร์ส (C.Peirce) (อ้างถึงในกาญจนา แก้วเทพ, 2552) มองว่าสัญญะ (sign) หนึ่ง ๆ จะมีองค์ประกอบ 2 ส่วนคือรูปสัญญะ (signifier) และตัวหมาย (signified) เช่น เมื่อเรายกมือขึ้นพนมระหว่างอก (signifier) ก็จะมีความหมายแสดงถึงความเคารพ (signified)

สัญญะตามแนวคิดของโซซูร์ ให้ความสนใจกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย (Signifier) และตัวหมายถึง (Signified) โดยระบุว่า สัญญะทุกอย่างจะมี 2 มิติ มิติที่หนึ่งคือมิติที่เป็นส่วนร่วมซึ่งเรียกว่า “Language” หรือหลักเกณฑ์ที่ใช้ และมิติที่สองเรียกว่า “Speech” หรือลีลาการใช้ โดยโซซูร์ยังเสนอว่า สัญญะย่อยตัวหนึ่งจะยังไม่มีความหมายในตัวเองจนกว่าจะไปเทียบเคียงกับสัญญะย่อยตัวอื่น ๆ ที่อาศัยการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition)

เฟอร์ ดินันด์ เดอ โซซูร์ (F. de Saussure) ได้ทำการแยกแยะประเภทและระดับของความหมายที่บรรจุอยู่ในสัญญะออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ความหมายโดยอรรถ (Denotative Meaning) อันได้แก่ ความหมายที่เข้าใจกันตามตัวอักษรซึ่งเป็นความหมายที่เข้าใจตรงกันโดยส่วนใหญ่ตัวอย่างเช่น ความหมายที่มีการระบุในพจนานุกรม เช่น แม่ คือสตรีผู้ให้กำเนิดลูกหมีเป็นสัตว์สี่เท้า เป็นต้น ส่วนประเภทที่สองคือ ความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) ได้แก่ ความหมายทางอ้อมที่เกิดจากข้อตกลงหรือความเข้าใจเฉพาะกลุ่ม หรือเกิดจากประสบการณ์เฉพาะของบุคคล เช่น เวลาพูดถึง “แม่” บางคนอาจนึกถึงความอบอุ่นบางคนอาจนึกถึงความเข้มงวด หรือบางคนอาจนึกไปถึงประสบการณ์อันขมขื่นเนื่องจากโดนแม่ทิ้งในวัยเด็ก

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2545) ได้กล่าวถึงการศึกษาสัญญะไว้ว่า “ตามทัศนคติของโซซูร์นั้นสัญญะตัวหนึ่ง ๆ จะมีความหมายขึ้นมาได้อย่างไร เพราะไม่มีอะไรมีความหมายในตัวเอง ตามแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ แต่สิ่งหนึ่งสิ่งใดจะมีความหมายต่อเมื่อนำไปสัมพันธ์กับระบบอีกระบบหนึ่ง คู่ของความสัมพันธ์ที่ช่วยให้เห็นความหมายชัดเจนที่สุดคือ ความสัมพันธ์กับคู่ตรงข้าม (binary opposition) เช่น ขาว - ดำ ดี - ชั่ว เป็นต้น

ในส่วนแนวคิดของโรลองบาร์ต (Roland Barthes) ซึ่งเป็นนักคิดทฤษฎีในยุคหลังใหม่ โรลอง บาร์ต (Roland Barthes) ได้ศึกษาโฆษณาชิ้นหนึ่ง (อ้างใน นพพร ประชากุล, 2552) ได้อธิบายโฆษณาผลิตภัณฑ์อาหารซึ่งเป็นมะเขือเทศกระป๋อง โดยจัดใส่วางอยู่ในตาข่าย ในระบบความคิดของคนไทยจะไม่เข้าใจเรื่องตาข่ายแต่ถ้าแทนตาข่ายด้วยตะกร้าจะเข้าใจว่าเป็นการไปตลาดสด ซื้อของสดดังนั้นสิ่งสำคัญผู้ส่งสารกับผู้รับสารจะต้องอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกันจึงจะเข้าใจ

ในความสัมพันธ์อีกรูปแบบหนึ่งที่เป็นสัญวิทยาสนใจวิเคราะห์คือ ความสัมพันธ์ระหว่าง “ตัวบท” (text) กับ “ปริบท” (context) โดยปริบท หมายถึงสิ่งที่อยู่รอบตัวเราและเช่นเดียวกันเรื่องความสัมพันธ์กับคู่ตรงข้ามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ตัวบทหนึ่งจะมีความหมายอย่างไรนั้นก็ขึ้นอยู่กับปริบทด้วย

นอกจากนี้โรลอง บาร์ต (Roland Barthes) ยังได้ศึกษาสัญญะประเภท ความหมายโดยนัย (Connotative Meaning) เนื่องจากมองว่าเป็นความหมายที่มีความสำคัญอย่างแท้จริงในแง่ของการรับรู้ และความหมายโดยนัยนี้ยังสามารถอธิบายไปได้อีกหลายแนวคิด ซึ่งความหมาย

ในขั้นนี้จะเป็นการตีความหมายในระดับที่มีปัจจัยทางวัฒนธรรมเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยซึ่งไม่ได้เกิดจากตัวของสัญญะเอง เป็นการอธิบายถึงปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นเมื่อสัญญะกระทบกับความรู้สึกหรืออารมณ์ของผู้ใช้และคุณค่าทางวัฒนธรรมของเขา ซึ่งสัญญะในขั้นนี้จะทำหน้าที่ 2 ประการ คือ ถ่ายทอดความหมายโดยนัยแฝง และถ่ายทอดความหมายในลักษณะมายาคติ (Myths) ซึ่ง Barthes เรียกกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงนี้ว่า ลดทอน ปกปิด บิดเบือนฐานะการเป็นสัญญะของสรรพสิ่งในสังคมให้กลายเป็นเรื่องของธรรมชาติ เป็นสิ่งปกติธรรมดา หรือเป็นสิ่งที่มีบทบาท "ความคุ้นชิน"

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกศึกษาสัญญะซึ่งเป็นการศึกษาโดยผ่านบทเพลงของนักร้องลูกทุ่งเพื่อเข้าใจความเป็นผู้หญิงที่ถูกประพันธ์ผ่านบทเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิง โดยวิเคราะห์ผ่านทฤษฎีสัญญะของหลักแนวคิดโรลอง บาร์ต และเมื่อได้ความหมายของการสร้างแล้วจะศึกษาผ่านกระบวนทัศน์ในลำดับต่อไป

1.2 แนวคิดเรื่องกระบวนทัศน์ คือ กระบวนการคิดวิเคราะห์ วิธีคิด วิธีปฏิบัติแนวการดำเนินชีวิต มาทบทวนใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับยุคและสถานการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นและที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ความเชื่อพื้นฐานที่มีจิตใจของมนุษย์ทุกคนแตกต่างกันตามเพศ วัย สิ่งแวดล้อม ตามการศึกษาอบรมและตามการตัดสินใจเลือกของแต่ละบุคคล ความเชื่อพื้นฐานและเป็นตัวกำหนดให้แต่ละคนชอบอะไรและไม่ชอบอะไร กล่าวคือเป็นตัวนำร่องในการตัดสินใจ

การศึกษากระบวนทัศน์แตกแขนงไปหลายสาขา เช่น รัฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ ภาษาศาสตร์ และคติชนวิทยา นักวิชาการในรุ่นต่อมาได้ศึกษากระบวนทัศน์ไว้มาก เช่น สู่ดิน ชาวหินฟ้า (2549) อธิบายไว้ว่า กระบวนทัศน์เป็นชุดความเชื่อของมนุษย์ชุดหนึ่ง ที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจของแต่ละคน ซึ่งแตกต่างตามเพศ วัย สิ่งแวดล้อม และการปลูกฝังทางสังคม กระบวนทัศน์จึงเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

จากคำอธิบายของสู่ดิน ชาวหินฟ้าจะเห็นว่ากระบวนทัศน์ได้ถูกเปลี่ยนความหมายไปจากเดิมที่ไม่ใช่เพียงกระบวนการทางความคิดเท่านั้นแต่เป็นการศึกษาที่กว้างขึ้น

ศิราพร ณ ถลาง (2548) ได้ให้นิยามไว้ว่ากระบวนทัศน์ ชุดความคิดหนึ่งชุดความคิดเรื่องดอกไม้สีขาว อาจจะประกอบไปด้วย ดอกมะลิ ดอกแก้ว ดอกโมก ดอกปีบ เป็นต้น

ปฐม หงส์สุวรรณ (2550) ได้อธิบายความหมายของคำว่ากระบวนทัศน์ว่า หมายถึง ชุดความคิดหนึ่งอันประกอบด้วยกลุ่มความคิดที่มีลักษณะเป็นอย่างเดียวกัน ซึ่งอาจมีรายละเอียดแตกต่างกันบ้างแต่ก็สามารถจัดอยู่ในกลุ่มชุดเดียวกัน

ดังนั้นการศึกษากระบวนทัศน์ตามคำนิยามใหม่นั้น คือ ชุดความคิดที่เห็นได้ว่าน่าจะเหมาะสมและตรงกับงานวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้จะทราบว่าสังคมไทยมีการใช้กระบวนทัศน์ในเรื่องเพศหญิงอย่างไรบ้างจะต้องเข้าใจถึงระบบการสร้างความหมายที่ถูกประกอบสร้างในสังคม ซึ่งสิ่งต่าง ๆ ไม่สามารถเกิดความหมายนั้นได้เอง บริบททางสังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นตัวกำหนดความหมายในแต่ละสังคม เช่น ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ความเป็นแม่ เป็นต้น

การทบทวนวรรณกรรมและเอกสารงานวิจัยในครั้งนี้จึงเกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดที่จะนำมาใช้ในการศึกษาเพลงลูกทุ่งอีสาน ซึ่งการประกอบสร้างความหมายต้องใช้ทฤษฎีสัญญะมาใช้

ในการตีความตามบริบทของภาษาที่ประกอบในเนื้อเพลง ภาษาแต่ละภาษาถูกสร้างความหมายโดยประกอบด้วยวัฒนธรรมและสังคมนั้น การวิจัยครั้งนี้ต้องการเข้าใจการประกอบสร้างความหมายและกระบวนทัศน์ ซึ่งกระบวนทัศน์เป็นการนำเอาชุดความคิดที่ถูกสร้างความหมายด้วยสัญญะมาประกอบสร้างผู้หญิงในบทเพลงลูกทุ่งอีสาน

**วิธีดำเนินการวิจัย**

ในการศึกษานี้ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่งอีสาน โดยธรรมชาติของเพลงลูกทุ่งมีความเป็นธรรมชาติสื่อสารเข้าใจง่าย โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพอธิบายเชิงพรรณนา การศึกษาครั้งนี้มีวิธีการดำเนินการวิจัยตั้งแต่กระบวนการคัดเลือกเพลง การค้นคว้าหาข้อมูลด้านเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขั้นตอนการวิเคราะห์สังเคราะห์ ได้จำแนกขั้นตอนอย่างละเอียดไว้ดังต่อไปนี้

1. คัดเลือกเพลง โดยวิธีการคัดเลือกผู้วิจัยได้คัดเลือกเพลงลูกทุ่งที่เป็นนักร้องหญิงร้องจากค่ายแกรมมี่โกลด์เนื่องจากค่ายแกรมมี่โกลด์มีผลงานการประพันธ์เพลงที่ไพเราะ อีกทั้งมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ว่าได้รับการยอมรับจากผู้ฟังเป็นจำนวนมาก การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการประกอบสร้างความหมายความเป็นหญิงจึงได้เลือกนักร้องหญิงในค่ายแกรมมี่โกลด์จากการดูยอดวิวในยูทูบจำนวนมากและความนิยมในคลื่นวิทยุจากหลายสถานีได้แก่ ต่าย อรทัย, ศิริพร อำไพพงษ์, เอิ้นขวัญ วรัญญา และข้าวทิพย์ ธิดาดิน จึงได้นักร้องทั้ง 4 คน และนักร้องทั้ง 4 คนที่คัดเลือกมาเป็นนักร้องลูกทุ่งอีสานเช่นกันเพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ เพราะเป็นเพลงแนวเดียวกันโดยธรรมชาติ เพลงแต่ละแนวมีความแตกต่างกันจึงเลือกให้เป็นเพลงแนวเดียวกันเพื่อให้ตัวบทเพลงมีความน่าเชื่อถือ เมื่อคัดเลือกนักร้องได้จำนวน 4 คน จึงนำบทเพลงทั้งหมดมาเรียงกันแล้วคัดเลือกเพลงด้วยวิธีการสุ่มเลือกเพลงจับสลากได้จำนวนทั้งสิ้น 50 เพลง จึงนำมาวิเคราะห์การประกอบสร้างความหมายในขั้นตอนต่อไป

2. รวบรวมเอกสารในการวิจัย

2.1 เอกสารเกี่ยวกับเพลงลูกทุ่ง

2.1.1 แนวเพลงลูกทุ่งอีสาน

2.1.2 การใช้ภาษาและการประพันธ์เพลง

2.2 เอกสารเกี่ยวประวัติและข้อมูลเกี่ยวกับนักร้องหญิงทั้ง 4 คน

2.3 เอกสารเกี่ยวกับทฤษฎีสัญญะ

2.4 ความเป็นหญิงความเป็นชายในบริบทสังคมไทย

2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทฤษฎีสัญญะและกระบวนทัศน์ โดยนำหลักการหรือแนวคิดมาอ้างอิงกับตัวบท ซึ่งตัวบทคือเพลงที่ถูกคัดเลือกมาทั้งสิ้นจำนวน 50 เพลงนำมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อให้เกิดความน่าเชื่อถือและน่าสนใจจึงต้องเรียบเรียงเนื้อหาให้มีลักษณะการอธิบายเชิงพรรณนา

4. สังเคราะห์ประมวลผลและจัดหมวดหมู่

5. สรุปผล อภิปรายผล และเสนอแนะ

**ผลการวิจัย**

การวิจัยครั้งนี้นำเพลงที่ได้จำนวน 50 เพลงมาศึกษาวิเคราะห์ได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. รูปสัญญะและความหมายสัญญะ

จากการวิจัยบทเพลงจำนวน 50 เพลง โดยวิเคราะห์การใช้คำในบทเพลง บทเพลงลูกทุ่งอีสานย่อมมีกลิ่นอายของความเป็นท้องถิ่นอีสาน คำที่ถูกสร้างความหมายต้องอาศัยวัฒนธรรมของท้องถิ่นอีสานด้วยเช่นกัน คำที่ปรากฏในเพลงจึงมีคำในภาษาถิ่น คำสื่ออารมณ์เป็นกระบวนการสร้างอารมณ์ความรู้สึกตามกลวิธีการแต่งเพลง จึงปรากฏการสร้างคำเพื่อสื่อความหมายทั้งเชิงบวกและเชิงลบ มักมีความหมายทั้งตรงตัวและโดยนัย เพราะคำบางคำที่สื่ออารมณ์สะเทือนใจอาจจะใช้คำที่เป็นสัญญะดังตัวอย่าง

**ตารางที่ 1** คำสื่ออารมณ์เชิงบวก

| รูปสัญญะ | ความหมายสัญญะ |
|---|---|
| ดอกฮัก<br>หลังออกพรรษา | ความรัก<br>แต่งงาน |

จากตัวอย่างข้างบนความหมายไม่ได้สื่อตรงตัว เป็นความหมายโดยนัย เช่น ดอกฮักไม่ได้หมายถึงดอกรักแต่หมายถึงดอกไม้แห่งรักหรือความรัก หลังออกพรรษา มีความหมายโดยนัยเช่นกัน คือ การแต่งงานเพราะวัฒนธรรมของคนอีสานมักจะแต่งงานหลังออกพรรษาจนถึงก่อนพรรษาของอีกปี หลังออกพรรษาจึงไม่ได้หมายถึงงานบุญกฐิน

**ตารางที่ 2** คำสแลงช่วงปี 2543-2553

| รูปสัญญะ | ความหมายสัญญะ |
|---|---|
| แห้ว<br>กินเด็ก | ผิดหวัง<br>มีคนรักอายุน้อยกว่ามาก |

**ตารางที่ 3** คำสแลงช่วงปี 2554-ปัจจุบัน

| รูปสัญญะ | ความหมายสัญญะ |
|---|---|
| แมนๆ<br>จอด<br>เท | กล้าหาญ, ลูกผู้ชาย<br>หยุด, เลิก<br>ทิ้ง, เลิกรา |

การศึกษาคำสแลงจะพบว่าเป็นช่วงเวลาเพราะการศึกษาเพลงที่เลือกมามีช่วงเวลาของเพลงห่างกันราว 20 ปี จึงทำให้คำเหล่านี้เป็นคำที่ทันสมัยและล้าสมัย จากการศึกษาจึงต้องแบ่งช่วงเพื่อให้เห็นความชัดเจนของภาษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยและการเวลา ซึ่งการใช้คำสแลงเป็นคำที่มีอายุสั้นเกิดคำใหม่ขึ้นมาแทนแล้วคำเก่าก็ค่อยสูญหายไปตามกาลเวลา

**ตารางที่ 4** คำในภาษาถิ่น

| รูปสัญญะ | ความหมายสัญญะ |
|---|---|
| วอนเว้า<br>คักเนาะ<br>บักลี้ | อ้อนวอน<br>เจ๋ง<br>ซ่อน |

ธรรมชาติของเพลงแนวลูกทุ่งอีสานย่อมปรากฏการใช้คำในภาษาถิ่น เพื่อให้ได้ความรู้สึกของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ แต่การใช้คำถิ่นไม่ได้ปรากฏมากเท่าใดนัก เพราะเนื้อหาเพลงยังคงมีภาษาไทยเป็นส่วนหลักใช้สื่อสาร ความหมายสัญญะมีความหมายโดยตรงทุกคำ

**ตารางที่ 5** คำทับศัพท์

| รูปสัญญะ | ความหมายสัญญะ |
|---|---|
| เทคแคร์<br>เคลียร์ | คอยดูแล<br>ทำความสะอาด, สะสาง |

คำทับศัพท์เป็นคำที่นำมาจากภาษาต่างประเทศใช้เทียบกับเสียงของภาษาเดิม ซึ่งเป็นคำที่มีใช้จำนวนไม่มากเท่าใดนัก เพราะด้วยเพลงเป็นเพลงลูกทุ่งอีสานจึงคงเอกลักษณ์ของความเป็นท้องถิ่นไม่พบการใช้ภาษาอื่นเท่าใดนัก แต่อย่างไรก็ตาม คำทับศัพท์เป็นคำที่มีทุกยุคทุกสมัย จึงมักจะไม่มีการเปลี่ยนแปลงคำและความหมาย

จากการศึกษารูปสัญญะและความหมายสัญญะในระดับคำหรือกลุ่มคำ จะพบว่าการสร้างคำในการประพันธ์เพลงลูกทุ่งอีสานย่อมเลือกสรรคำมาอย่างพิเศษ ทำให้คำที่สื่ออารมณ์ได้ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ได้ทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัย

นอกจากนี้การใช้คำทับศัพท์ภาษาต่างประเทศในเพลงที่คัดเลือกมาวิจัยในครั้งนี้พบว่าเป็นคำทับศัพท์จะไม่พบความเปลี่ยนแปลงของภาษาเพราะคำทับศัพท์มีใช้อยู่ทุกยุคทุกสมัย ยกเว้นแต่คำสแลงที่มีการเปลี่ยนแปลงจึงต้องแบ่งช่วงสมัยออกเป็น 2 ช่วง เพื่อเห็นความเปลี่ยนแปลงเพราะคำสแลงมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จึงทำให้เห็นถึงคำที่มีมานานย่อมล้าสมัยและเกิดคำใหม่ ๆ ที่เป็นกระแสถูกบันทึกไว้ในบทเพลง

คำในภาษาถิ่นเป็นคำที่ต้องปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานไม่เช่นนั้นจะขาดอรรถรสของธรรมชาติแนวเพลงลูกทุ่งอีสาน คำที่ปรากฏเป็นคำที่สื่ออารมณ์และมีความหมายโดยตรงเท่านั้น ต่างจากคำสแลงและคำทับศัพท์ที่ปรากฏการใช้สื่อความหมายโดยนัยมากกว่าความโดยตรง

2. การศึกษาความหมายในบริบทเพลง

ความหมายที่ประกอบสร้างในเนื้อหาบทเพลงเป็นเพลงที่ถูกถอดความหมายสัญญะในระบบวัฒนธรรมไทยได้ดังนี้ 1. อำนาจผู้ชายเป็นใหญ่ 2. ผู้หญิงอ่อนไหว 3. เทิดทูนผู้ชาย 4. แบบเรียนสอนหญิง 5. ผู้หญิงกล้าตัดสินใจ ดังจะยกตัวอย่างประกอบบางตัวอย่างดังนี้

2.1. อำนาจผู้ชายเป็นใหญ่

“ก็คิดถึงคำที่พ่อแม่เที่ยวบอกไว้ เป็นเจ้าเป็นนายนั้นสุขสบายทั้งชาติ เป็นครูเป็นหมอ เป็นพนักงานของรัฐอีกฝันที่วาดคืออยากเป็นแอร์โฮสเตส”

(เอิ้นขวัญ วรัญญา, 2558)

ความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในด้านอาชีพของสังคมไทย จะมีค่านิยมการเป็นข้าราชการหรือเป็นเจ้าเป็นนายตามเนื้อหาของเพลงได้ระบุไว้ แต่กระนั้นก็ยังปรากฏการแยกประเภทอาชีพของผู้หญิงและผู้ชาย โดยอาศัยเส้นบาง ๆ ที่บางทีอาจไม่ได้สังเกตนั้นคือ อาชีพแต่ละอาชีพจะมีความหมายบ่งบอกถึงความเป็นเพศแฝงอยู่นั่นเอง เช่น ทหารมีความแข็งแกร่งกำยำ เราจะให้คุณค่าของอาชีพนี้ด้านความแข็งแกร่ง จึงนิยมให้ผู้ชายเป็นทหาร แต่ละปีจะมีการเกณฑ์ทหารเพื่อไปรับใช้ชาติอยู่เสมอ นอกจากนี้ในบางประเทศอย่างเช่น เกาหลีใต้ ผู้ชายทุกคนจะต้องเป็นทหารเกณฑ์ เป็นต้น ซึ่งเป็นอาชีพที่ไม่มองเห็นศักยภาพหรือความสามารถของผู้หญิงแต่อย่างใด ยิ่งกว่านั้น อาชีพที่กำหนดให้ผู้หญิง มักจะเป็นงานไม่หนัก เช่น พยาบาล ครู รวมถึงแอร์โฮสเตส เป็นต้น

2.2. ผู้หญิงอ่อนไหว

“หากบ่มีอ้าย คือเก่า ใจเหงา ก็เริ่มไหวหวั่น ชีวิต ขาดคนร่วมฝัน สิ้นแรงใจ ฮักอ้าย เพียงนี้ ยังทิ้งลงน้องคง ฮักใครอีกบ่ได้ ตราบที่ ทุกลมหายใจ คืดฮอดแต่อ้ายนั้น”

(ต่าย อรทัย, 2558)

เนื้อหาในบทเพลงนี้มีความหมายที่แสดงถึงผู้หญิงอ่อนไหว คือ เป็นผู้หญิงที่อ่อนแอและอ่อนไหวไปตามสถานการณ์ เมื่อเลิกรากันไปไม่สามารถจะอยู่ได้ บทเพลงถ่ายทอดให้เห็นช่วงเวลาที่อ่อนแอของผู้หญิงคนหนึ่ง ซึ่งทำไม่ได้นอกจากการคิดถึงคนรักเพียงเท่านั้น ชีวิตไม่ดิ้นรน ไม่พยายามที่จะลุกขึ้นยืนด้วยกำลังของตน สะท้อนให้เห็นถึงการสร้างความหมายให้เห็นผู้หญิงมีลักษณะที่อ่อนไหว

2.3. เทิดทูนผู้ชาย

“เป็นแค่ผู้หญิงธรรมดา ดินดิน หญ้าหญ้า ที่กล้ารักเธอ เพราะเจอความดี ก็แค่ผู้หญิงธรรมดาอาจไม่ดูโสภา ความหวานไม่ค่อยมีแต่บอกเลยนะจากนี้ หัวใจหยุดแค่เพียงเธอ”

(เอิ้นขวัญ วรัญญา, 2562)

การสร้างความเป็นหญิงในเพลงถูกประกอบสร้างด้วยการกดทับความเป็นหญิงให้ผู้หญิงต่ำต้อยการมองว่าตนด้อยกว่าในทุกด้านของชีวิต และเทิดทูนผู้ชายเสมือนว่าเป็นวีรบุรุษมาช่วยกู้สถานภาพทางสังคมให้ผู้หญิงดีขึ้น

2.4. แบบเรียนสอนหญิง

“บ่อยากโทรหา เพราะว่า สบตาบ่ได้ รบกวนมานั่งใกล้ ๆ เหมือนคราวแรกพบกันมา มากุมมือเว้า มาจับเข่าคุย เพื่อเคลียร์ปัญหา ตรวจทานแววหวานในตา ปัดฝุ่น สัญญาหัวใจ”

(ศิริพร อำไพพงษ์, 2558)

แบบเรียนสอนหญิงไม่เพียงแต่สอนหญิงสาวให้รักนวลสงวนตัว การหักหามใจไม่รักคนมีเจ้าของ แต่ยังรวมถึงบทบาทความเป็นเมียที่ต้องประคองชีวิตคู่ให้เดินหน้าต่อไปจนกว่าจะสิ้นลมหายใจจากกัน สิ่งนี้คือวิธีการสร้างความหมายของผู้หญิงที่ถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของผู้หญิงที่ควรปฏิบัติ เพราะหากขาดคุณสมบัติเหล่านี้จะถูกสังคมมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีได้ กล่าวคือบกพร่องทางหน้าที่

2.5. ผู้หญิงกล้าตัดสินใจ

“น้องยอมเป็นคนเจ็บก็ได้ ถ้าอ้ายอยากจบ แม้พรุ่งนี้ต้องตื่นมาพบ แต่ความเสียใจ แค่บอกออกมาสักคำ ว่าอ้ายขาดเขาบ่ได้ ถึงน้ำตาบ่พอสีไหล หนักแค่ไหน..ก็จะรับเอา”

(ต่าย อรทัย, 2556)

ยุคสมัยเปลี่ยนไปผู้หญิงได้รับโอกาสทางการศึกษาและหน้าที่การงานมากขึ้น จึงทำให้บทบาทผู้หญิงทางสังคมถูกเปลี่ยนไป ผู้หญิงมีความสามารถในการกล้าตัดสินใจมากขึ้น เช่น การเรียน อาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น

จากการศึกษาการประกอบสร้างความหมายในบริบทเนื้อเพลง การถูกสร้างความหมายได้จำแนกออกมาเป็น 5 ประเภท แต่ละประเภทได้เห็นลักษณะการประกอบสร้างความเป็นผู้หญิงในสังคมไทยหลากหลายอย่าง ส่วนมากยังคงอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ชาย ผู้ชายมีบทบาทที่เหนือกว่า ถูกสร้างความหมายให้เป็นวีรบุรุษและทำให้ผู้หญิงเป็นเพียงมนุษย์ธรรมดาที่ไร้ความสามารถและอ่อนแอ แต่อย่างไรก็ตาม สังคมได้เปลี่ยนแปลงทำให้สังคมไทยเปิดกว้างและยอมรับความสามารถของผู้หญิงมากขึ้น ผู้หญิงกล้าตัดสินใจ ผู้หญิงทำงานเก่ง ผู้หญิงเลือกคู่ครองได้ กล้าเป็นฝ่ายบอกรักก่อนได้

3. กระบวนทัศน์

กระบวนทัศน์เป็นชุดความคิดของคนในสังคมหนึ่ง ๆ โดยได้ศึกษาจากการถอดความหมายสัญญะในบริบทสังคมไทยที่ปรากฏในบทเพลง โดยใช้ชุดความคิด 2 ชุด คือ ปิตาธิปไตยและเพศวิถี

3.1 ปิตาธิไตย จะเป็นหลักมุมมองแนวคิดจากการมองของกลุ่มสตรีนิยมที่มองว่าสังคมไทยยังเป็นระบบสังคมแบบปิตาธิปไตยที่ผู้ชายเป็นใหญ่ ผลการศึกษาจึงเห็นว่าเพลงที่นำมาใช้ในการวิจัยนั้นเป็นเพลงที่ได้รับอิทธิพลจากผู้ชายค่อนข้างมาก ผู้หญิงตกเป็นเหยื่อในความสัมพันธ์ เช่น เสียเปรียบในความสัมพันธ์และเสียอำนาจต่อรองในความสัมพันธ์

3.2 เพศวิถี เป็นชุดความคิดที่นำเสนอถึงเกี่ยวกับวิถีทางเพศของผู้หญิง บทบาทของการแสดงออกความเป็นเพศหญิงที่ถูกกำหนดจากสังคมว่าผู้หญิงเป็นแม่และเมียเท่านั้นหรือเสมือนวัตถุสิ่งของของผู้หญิง ในชุดเพศวิถีที่ถอดความหมายจากบทเพลงที่สุ่มมานั้น ปรากฏว่า รักเพ้อฝัน การเป็นชู้รักหรือเมียน้อย การถูกนอกใจ การถูกกำหนดบทบาท ซึ่งการถูกกำหนดบทบาทจะเห็นได้ว่าจำแนกความแตกต่างแต่ละชนิดออกไป เช่น ผู้หญิงดี ผู้หญิงเลว ผู้หญิงสมัยใหม่ และภรรยาดี การถูกกำหนดบทบาทดีคุณค่าราคาของผู้หญิง ถ้าทำตัวอย่างนี้ถือว่าเป็นคนดีหรือไม่ดี เพื่อจำแนกแยกประเภทผู้หญิงในสังคม ซึ่งผู้หญิงทำตัวไม่ดีก็จะถูกมองด้อยคุณค่าและอาจจะไม่มีใครอยากจะเลือกแต่งงานและเป็นภรรยา ในขณะที่บทบาทของผู้ชายไม่ถูกกำหนดคุณค่าราคาเหมือนอย่างผู้หญิง

**อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย**

จากการศึกษาความหมายเชิงสัญญะที่ปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานของนักร้องหญิงที่คัดเลือกมาโดยการสุ่มเพลงได้จำนวนทั้งสิ้น 50 เพลง โดยใช้ทฤษฎีสัญญะในการถอดรหัสความหมายที่แฝงอยู่ในบทเพลง ภาษาในสังคมไม่ได้สื่อความหมายโดยตรงเสมอไป เช่น สีดำ มีความหมายมากกว่าสีดำ แต่ยังมีความหมายแฝงอยู่อีก เช่น ความชั่ว สกปรก การปกปิด อำพราง เป็นต้น

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาการประกอบสร้างความหมายในบทเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิง
2. เพื่อเข้าใจกระบวนทัศน์ที่ถูกสร้างขึ้นมาผ่านระบบการสร้างความหมายของสังคมไทยในเพลงลูกทุ่งของนักร้องหญิงโดยสิ่งที่ถูกกำหนดสร้างขึ้นนั้นมีกระบวนทัศน์ใดบ้างในการประกอบสร้างความหมายผู้หญิงในสังคมไทย

การศึกษาสัญญะเป็นการศึกษาการเข้ารหัสและการถอดรหัสของความหมายในบริบททางสังคมนั้น ๆ ในบทเพลงที่สุ่มมา 50 เพลงนี้ถูกประกอบสร้างความหมายตามสังคมวัฒนธรรมของสังคมไทย โรลอง บาร์ต (Roland Bathes) ได้ให้แนวคิดการตีความหมายในการสื่อสารมี 2 ระดับ คือ ระดับแรก คือการตีความหมายโดยตรงเป็นระดับที่เชื่อมโยงลักษณะของความจริงตามธรรมชาติ ซึ่งได้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวหมาย ระดับที่ 2 ในกระบวนการขั้นนี้สัญญะจะมีความหมายเชิงวัฒนธรรม ซึ่งไม่ได้เกิดจากตัวสัญญะเองแต่มาจากวิธีการที่สังคมใช้ให้ค่าตัวหมายถึงตามหลักคิดของ โรลอง บาร์ต ความหมายที่ถูกประกอบสร้างขึ้นในบริบทสังคมและวัฒนธรรมไทยในบทเพลงจึงปรากฏเป็นเพลงที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมา โดยผ่านคนที่มีอำนาจมากกว่าเป็นผู้บรรจงเขียน

บทเพลง นั่นคือ เพศชาย และเพศชายเป็นเพศที่มีอำนาจเหนือผู้หญิงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงมุมมองต่าง ๆ ที่ถูกสร้างคำและภาษาขึ้นมาเพื่อใช้ในการสื่อสารในสังคมไทยด้วยเช่นกัน

การใช้คำในบทเพลงไทยลูกทุ่ง ถูกประกอบสร้างความหมายขึ้นด้วยปัจจัยการสร้างความหมายหลายอย่างดังต่อไปนี้

1. การใช้ภาษาถิ่น
2. การใช้ภาษาสแลง
3. การใช้คำทับศัพท์
4. การใช้คำสื่ออารมณ์

จากการวิจัยตามหลักการใช้คำในการประพันธ์เพลง ซึ่งเป็นโครงสร้างทางภาษาในหน่วยที่เล็กที่สุดได้ศึกษาการใช้รูปสัญญะและความหมายสัญญะ จะเห็นได้ว่ามีการใช้ความหมายที่ประกอบสร้างทั้งความหมายโดยตรงและความหมายโดยนัยทั้งสองอย่างและการใช้คำสื่ออารมณ์ทั้งเชิงบวกและเชิงลบมีจำนวนคำที่ใช้มากกว่าคำชนิดอื่น ๆ เพราะเป็นคำที่ประพันธ์ในบทเพลงจึงเลือกสรรคำมาใช้เพื่อถ่ายทอดอารมณ์ไปถึงยังผู้ฟัง

ต่อมาได้ศึกษาบริบทในเพลงเป็นหน่วยที่ใหญ่กว่าการศึกษาระดับคำ โดยศึกษาผ่านระบบสัญญะ หลักการในการศึกษาสัญญะก็คือการศึกษาถึงบริบทโดยล้อมรอบสิ่งต่าง ๆ ทั้งสัญลักษณ์ในสังคม ดังนั้นการสื่อสารในเชิงสัญลักษณ์นี้จึงเป็นการเกิดขึ้นของความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่ต้องอาศัย กฎระเบียบ ข้อตกลง วัฒนธรรม หรือรหัสร่วมของสังคมที่มีต่อสิ่งหนึ่ง ๆ

ในงานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์เชิงอำนาจหญิงชายในกฎหมายมังรายศาสตร์กับกฎหมายไทยในมุมมองของสตรีนิยม (ชายไทย รักษาชาติ, 2549) ได้สรุปการวิจัยออกมาได้ว่า “กฎหมายลักษณะเมียมีการจัดกลุ่มผู้หญิง 20 จำพวกซึ่งมี 2 กลุ่มคือ ผู้หญิงมีผัวกับผู้หญิงไม่มีผัวก็สะท้อนให้เห็นว่า รัฐมองผู้หญิงในฐานะเหยื่อหรืออีกนัยหนึ่งก็คือ รัฐมองผู้หญิงในฐานะเป็นเพียงมนุษย์ที่อ่อนแอ ต้องได้รับการคุ้มครองทั้งจากกฎหมาย สามี ผู้ปกครองในรูปแบบอื่น ๆ ด้วยวิสัยทัศน์การมองพลเมืองหญิงในลักษณะนี้” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยชิ้นนี้ที่กำลังศึกษาพบว่าอำนาจของผู้ชายมีผลบังคับใช้ต่อสิ่งต่าง ๆ ในสังคม เพราะผู้ชายถือครองอำนาจมายาวนานทำให้กำหนดความเป็นหญิง บทบาท เพศสภาพ เพศวิถี ของผู้หญิงผ่านสื่อที่เป็นบทเพลงออกไป ในการวิจัยในครั้งนี้จำแนกประเภทต่าง ๆ ของการสร้างความหมายเชิงสัญญะผ่านระบบอำนาจของผู้ชายได้ดังนี้คือ

1. ชายเป็นใหญ่
2. ผู้หญิงอ่อนแอ
3. ผู้หญิงเทิดทูนผู้ชาย
4. แบบเรียนสอนหญิง
5. ผู้หญิงกล้าตัดสินใจ

ที่กล่าวมาทั้ง 5 ข้อเป็นเพลงที่สื่อความหมายในบทเพลงทั้งสิ้น เราสามารถมองเห็นสังคมไทยมีความคิดของอำนาจผู้ชายเป็นใหญ่ในสังคมมาก ที่ทำให้ผู้หญิงถูกกำหนดบทบาทความเป็น

หญิงในแบบที่อ่อนแอและต้องคอยได้รับการช่วยเหลือดูแลจากผู้ชายจนผู้หญิงมองดูผู้ชายเป็นเพศที่เหนือกว่าจึงเทิดทูนผู้ชายเสมือนวีรบุรุษที่มาคอยช่วยเหลือผู้หญิง และสังคมยังคงยื่นความเป็นหญิงให้ดูเป็นผู้หญิงตามเพศสภาพที่อ่อนแอกว่าผู้ชายเพื่อให้ดูเป็นคนน่าทะนุถนอม นอกจากนี้สังคมยังคงให้แบบเรียนฉบับผู้หญิงไว้เพื่อสอนผู้หญิงในบทบาทที่ถูกกำหนดไว้ในสังคมไทย

อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมาก ผู้หญิงได้รับโอกาสทางสังคมมากมายทำให้สังคมไทยยอมรับและเปิดกว้างให้กับผู้หญิงมากขึ้น ผู้หญิงจึงเป็นผู้นำกล้าตัดสินใจเด็ดขาด และมีภาวะผู้นำไม่ด้อยกว่าผู้ชาย

กระบวนทัศน์ก็คือชุดความคิดที่ถูกประกอบสร้างขึ้นมาจากสังคม โดยการวิจัยในครั้งนี้ได้นำเอาการสร้างความหมายเชิงสัญญะเพราะเป็นกระบวนการสร้างความหมายผ่านระบบสังคมและวัฒนธรรมนั้น ๆ ซึ่งได้ประกอบสร้างจากความคิดใหญ่ ๆ เป็น 2 ประเภท คือ ชุดความคิดเรื่องปิตาธิปไตยและเพศวิถี

**1. ปิตาธิปไตย** แนวคิดสตรีนิยม มีทัศนะว่าการกดขี่ผู้หญิงเป็นผลมาจากโครงสร้างปิตาธิปไตย (Patriarchy) ซึ่งก็คือการครอบงำของเพศชายที่ไม่ได้หมายถึง การครอบงำในแง่ของปัจเจกหรือกลุ่มผู้ชายเหนือผู้หญิง แต่มันเป็นโครงสร้างของการครอบงำทางหนึ่งที่จะคิดถึงแนวคิดของโครงสร้างการครอบงำนี้ก็คือระบบการให้คุณค่าของลำดับขั้นสูงต่ำที่ฝังอยู่ในสังคม ซึ่งก็หมายถึงการให้ค่าแก่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้ชายและความเป็นชายมากกว่าสิ่งที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงและความเป็นหญิง พื้นที่ผู้ชายกดขี่ผู้หญิงก็คือเรื่องของประเวณีที่จะผูกผู้หญิงให้ติดกับความเป็นเมียและความเป็นแม่

ในงานวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความสัมพันธ์เชิงอำนาจหญิงชายในกฎหมายมังรายศาสตร์กับกฎหมายไทยในแนวคิดสตรีนิยม (ชายไทย รักษาชาติ, 2549) ได้ศึกษาไว้ว่ากฎหมายมังรายศาสตร์เกี่ยวกับเรื่องของการประเวณี ชี้ให้เห็นชัดถึงความสัมพันธ์ที่ผู้หญิงถูกกดขี่ทางเพศจากผู้ชายเป็นอย่างมาก การแสดงออกบทบาททางเพศสภาพถูกกำหนดจากบทบาทอำนาจของผู้ชายเป็นใหญ่จากกระแสหลักของสังคมที่มีผู้ชายเป็นคนเขียนกฎหมายหรือออกกฎหมายนั่นเอง ในงานวิจัยยกเรื่องบทลงโทษของหญิงและชายที่เป็นชู้ ซึ่งในหญิงและชายมีบทลงโทษแตกต่างกันมากผู้หญิงจะได้รับบทลงโทษด้วยการประจาน ประณาม ทำให้อับอาย เช่น การตัดหู ตัดเต้านม เอาปูนเขียนที่หน้า หรือการสัก เป็นต้น

ดังนั้นแนวคิดนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยในครั้งนี้ที่ถูกมองว่าผู้หญิงยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของผู้ชายและยังคงถูกเหลื่อมล้ำทางเพศในสังคมไทย ดังปรากฏในบทเพลงลูกทุ่งอีสานที่ได้สุ่มมาทำการวิจัยในครั้งนี้ พบว่าเป็นผู้หญิงที่อ่อนแอ ยอมทนเจ็บปวด ยอมให้สามีหรือแฟนนอกใจ ยอมให้เขาทำร้ายร่างกายและจิตใจ ในการวิจัยจึงจำแนกออกมาเป็น 2 ชนิดคือ

1.1 เสียเปรียบด้านความสัมพันธ์

1.2 เสียอำนาจต่อรอง

ทั้งสองชนิดล้วนแต่เป็นการถูกกระทำให้เป็นรอง ตกเป็นเหยื่อทางเพศของผู้ชาย เสมือนว่าไม่มีสิทธิ์เลือกและต้องทนยอมรับก้มหน้าต่อไป

**2. เพศวิถี** คำว่า Gender หมายถึง เพศทางสังคมบางคนเรียกว่า “ความเป็นหญิงความเป็นชาย” บางคนเรียก “เพศสภาพ” ซึ่งเป็นความคาดหวังของสังคมต่อหญิงและชายควรทำบทบาทอย่างไร เปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา จากวัฒนธรรมหนึ่งไปสู่อีกวัฒนธรรมหนึ่ง เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง สภาพแวดล้อม ที่ปลูกฝังให้หญิงและชายเป็นตัวเป็นตนส่งผลต่อการแสดงบทบาท การสร้างบุคลิกภาพ อุปนิสัยใจคอ ความเชื่อ เช่น ผู้ชายต้องเข้มแข็งเป็นผู้นำครอบครัวจนทำให้คิดว่านี้คือบทบาทที่ตายตัวของผู้หญิงและผู้ชายไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้

เพลงลูกทุ่งอีสานที่นำมาวิจัยจะเห็นว่าสังคมยังกำหนดบทบาทของเพศหญิงเอาไว้ในเพลงหลายเพลง ซึ่งสิ่งที่สะท้อนให้เห็นอย่างเช่น เพลง “อยากอยู่เงียบ ๆ เพียงเราสองคน” เป็นเพลงที่ผู้หญิงยังคงใกล่เกลี่ยและพยายามประคองชีวิตคู่ต่อไปให้ได้ แม้ว่ามันจะยากลำบากเพียงใดก็จะพยายามรักษาไว้ให้ได้ เพลง “ผู้หญิงหลายมือ” เป็นเพลงที่สะท้อนให้เห็นค่านิยมของผู้ชายที่มองว่าผู้หญิงดีคือผู้หญิงที่รักนวลสงวนตัว ผู้หญิงที่มีตำหนิถือว่าเป็นผู้หญิงเลวในสังคม ในขณะที่ผู้ชายไม่มีตัวกำหนดบทบาทความเป็นเพศเหมือนอย่างผู้หญิง ผู้ชายสามารถมีผู้หญิงกี่คนก็ได้ไม่เสียหาย เป็นต้น

การแสดงออกทางเพศที่ถูกกำหนดขึ้นมาจากระบบสังคมเป็นตัวสร้างความหมายผ่านตัวภาษา เครื่องหมาย สัญลักษณ์ และสัญญะมีอิทธิพลต่อการประกอบสร้างเพศวิถีในแต่ละสังคมอย่างมาก งานวิจัยของณัชชา ถาวร (2545) ได้กล่าวถึงการศึกษาการใช้สัญญะในการประกอบสร้างความหมายเพศวิถี ที่ปรากฏในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่น มีอิทธิพลต่อการสร้างเพศวิถีในสังคมไทยเป็นอย่างมาก เพราะวัยรุ่นส่วนมากอ่านหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นและรับเอาวัฒนธรรมทางความคิดแบบญี่ปุ่นเข้ามาผ่านสื่อหนังสือการ์ตูนนั้น ๆ จะเห็นว่านักเรียนหญิงมีค่านิยมยอมเสียตัวให้กับผู้ชายเป็นที่รักแบบไม่หวงแหน เพราะตามค่านิยมของสังคมญี่ปุ่นที่ปรากฏในสื่อหนังสือการ์ตูน เป็นต้น

เพลงก็เช่นเดียวกันได้สร้างขึ้นมาผ่านระบบสังคมและวัฒนธรรมในสังคมนั้น ๆ เพศวิถีของแต่ละสังคมจึงแตกต่างกันออกไป อย่างตัวอย่างข้างต้นที่กล่าวถึงวัฒนธรรมของวัยรุ่นญี่ปุ่นที่มีค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากเดิม เปลี่ยนตามระบบวัฒนธรรมสังคมตะวันตกมากขึ้นไม่วาจะโดยปัจจัยใด ๆ ทั้งสิ้น

ทั้งนี้เพศวิถีในสังคมไทยเห็นถึงการแสดงออกทางเพศที่แตกต่างออกไปในสังคมไทยก็เป็นสังคมที่มีระบบชายเป็นใหญ่ในสังคม เพศวิถีในเพลงลูกทุ่งอีสานที่เลือกมาจำแนกได้ว่า ผู้หญิงเพ้อรัก ผู้หญิงเป็นชู้ ผู้หญิงถูกนอกใจ ผู้หญิงดี ผู้หญิงเลว ผู้หญิงสมัยใหม่ ภรรยาดี สิ่งเหล่านี้เป็นมาตรฐานความพึงพอใจของผู้ชายมาเป็นตัววัดสร้างกรอบพฤติกรรมทางเพศให้ผู้หญิง ในขณะที่ผู้ชายเพศวิถีของผู้ชายที่แสดงออกในเพลงเห็นบทบาทของผู้ชายที่สามารถมีคนรักได้มากกว่า 1 คนและไม่ได้ถูกมองว่าแย่ในสังคม หากเป็นผู้หญิงที่ไปแอบรักผู้ชายที่มีคนรักจะถูกกระทำจากสังคมมากกว่าผู้ชาย

**รายการอ้างอิง**


กาญจนา แก้วเทพ. (2552). **การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค.** กรุงเทพฯ: โครงการเมธีอาวุโส ฝ่ายวิชาการ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ชายไทย รักษาชาติ. (2549). **การค้าหญิงกับมิติเรื่องเพศวิถีและสื่อลามกในอินเตอร์เน็ต** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2542). **วาทกรรมพัฒนา; อำนาจ ความรู้ ความจริง เอกลักษณ์และความเป็นอื่น.** กรุงเทพฯ: วิภาษา.

_____. (2545). **สัญวิทยา โครงสร้างนิยม หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษารัฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ณัชชา ถาวร. (2545). **การเปรียบเทียบการเรียนรู้เรื่องเพศของเด็กผ่านการสร้างสัญญะทางเพศในหนังสือการ์ตูนญี่ปุ่นกับการเรียนเพศศึกษา** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นพพร ประชากุล. (2544). แนวคิดสกุล “สตรีนิยม” (Feminism). **สารคดี.** 17(195), 114-119.

ปฐม หงส์สุวรรณ. (2550). **คติชนวิทยา (Folklore).** เอกสารประกอบการสอนวิชา 0106444 ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

รัฐวรรณ จุฑาทิพย์ (2547). **เพลงลูกทุ่งที่ได้รับความนิยมระหว่างปี พ.ศ. 2544-2545: การศึกษาเนื้อหาภาษาและภาพสะท้อนสังคม** (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ศิริพร ณ ถลาง. (2548). **ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน - นิทานพื้นบ้าน.** กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สู่ดิน ชาวหินฟ้า. (2549). **การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสุขภาวะใต้ระบบทุนนิยม.** กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.

อรทัย เพียยุระ (2554). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา วรรณกรรมไทยกับเพศวิถี.** ขอนแก่น: คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอิ้นขวัญ วรัญญา Official. (2562, กันยายน 6). **ผู้หญิงธรรมดา.** [Video file]. Youtube. https://www.you tube.com/watch?v=KZX52BLlt1c

Gmm Grammy Official. (2556, ตุลาคม 26). **เจ็บก็ได้ถ้าอ้ายอยากจบ.** [Video file]. Youtube. https://www. youtube.com/watch?v=zIrrYg_WeA8

Grammy Gold Official. (2558, สิงหาคม 27). **บ่กล้าบอกครู.** [Video file]. Youtube. https://www.youtube. com/watch?v=a1PlutXTFHc

_____. (2558, พฤศจิกายน 28). **อยู่ในใจเสมอ.** [Video file]. Youtube. https://www.you tube.com/watch?v=JP1ClXmFflo

_____. (2558, ตุลาคม 17). **อยากอยู่เงียบ ๆ สองคน.** [Video file]. Youtube. https://www. youtube.com/watch?v=ZZZ1Lkv0tN8